

Zpráva z Letní školy Evropské asociace výzkumu ve vzdělávání (EERA)

Cílem Evropské asociace pedagogického výzkumu (European Educational Research Association – EERA) je zvyšování kvality výzkumu ve vzdělávání s ohledem na mezinárodní kontext a sociální, kulturní a politické paralely a rozdíly. Za tímto účelem pořádá EERA různé akce včetně každoroční mezinárodní konference ECER, letních škol a pracovních skupin.

EERA klade velký důraz na zapojení a podporu začínajících vědců a doktorských studentů, a z tohoto důvodu pravidelně organizuje sezónní školy. Účastníkům se tak nabízí možnost jejich profesního rozvoje prostřednictvím setkávání v rámci mezinárodní komunity a díky vytváření prostoru pro sdílení a diskusi nad jejich výzkumnými projekty s renomovanými odborníky.

EERA organizuje dva základní typy sezónních škol; školy zaměřené na všeobecné akademické dovednosti pořádané radou EERA a kratší oborově zaměřené školy organizované jednotlivými zájmovými skupinami v rámci EERA. Do prvně jmenovaného typu spadá každoroční *Letní škola evropského pedagogického výzkumu* (*European Educational Research Summer School – EERSS*). Tato škola je organizována vždy jinou partnerskou univerzitou pro 50 až 70 doktorských studentů z různých zemí, přičemž jednacím jazykem akce je vždy angličtina. Studenti mohou za účast na EERSS a splnění určených podmínek získat kredity ECTS. Na financování Letní školy EERSS se podílí EERA a spolupracující organizace. Proto studenti nemusí platit účastnický poplatek, přispívají však na ubytování a stravu (v roce 2015 byl tento příspěvek pro studenty ze zemí s nižším HDP, kam je ČR zařazena, stanoven na 180 EUR) a musí si zajistit a uhradit dopravu na místo konání. Účastníci jsou vybíráni na základě přihlášky, popisu vlastního výzkumu a životopisu, který je ještě třeba doplnit doporučením vedoucího práce.

Letošní ročník EERSS se uskutečnil ve dnech 22.–26. června a jeho organizace se ujala univerzita v Sheffieldu ve Spojeném království.¹ Letní školy se zúčastnilo 70 studentů z 21 evropských států a tématem se stala *Data a výzkum ve vzdělávání*. Cílem letní školy bylo otevřít evropský výzkumný prostor pro spolupráci mezi mladými vědci, podpořit kritickou diskusi na téma tradičních i nových pohledů na zpracování dat v oblasti pedagogického výzkumu a zkoumat možnosti různých přístupů na pozadí výzkumných projektů jednotlivých účastníků.

¹ <http://www.eera-ecer.de/season-schools/data-and-educational-research/>

Letní škola byla organizována formou dopoledních plenárních přednášek a odpoledne byla naopak věnována reflexi v rámci pracovních skupin. Každá skupina o maximálně osmi studentech pod odborným vedením mentora diskutovala především vlastní výzkumy účastníků v návaznosti na dopolední přednášky. Pracovní skupiny se tak staly ústřední platformou pro sdílení zkušeností, výzev a problémů při práci na vlastních výzkumech účastníků letní školy. Při sestavování pracovních skupin se organizátoři snažili především o jejich heterogenitu jak z pohledu země původu, tak z pohledu výzkumného tématu, metod a pokročilosti v rámci doktorského studia. Mentory byli zkušení odborníci v oblasti pedagogického výzkumu nejen z Evropy.

První den byl věnován oficiálnímu zahájení letní školy Elizabeth Ann Woodovou a Chris Winterovou (School of Education, University of Sheffield) a seznámení účastníků EERSS v rámci pracovních skupin. Sérii plenárních přednášek zahájil druhý den Paul Standish (University College London, Institute of Education) s příspěvkem *What is data in educational research?* (Co jsou data v pedagogickém výzkumu) a *“What works” in educational practice: The role of data* (Co funguje v pedagogické praxi: role dat), ve kterých se věnoval otázkám filozofických základů pedagogického výzkumu. Zabýval se především problematikou vlivu vlastních hodnot výzkumníka na interpretaci dat a otázkami objektivity a subjektivity při zpracování výzkumných údajů. Posluchači si díky mnoha příkladům a četným otázkám přednášejícího měli možnost uvědomit, jak velký vliv na zpracovávaná data má nejen vlastní vnímání každého z nich a jak významnou úlohu mohou hrát i hodnoty samotných účastníků výzkumu. Mnozí studenti si tak díky tomu připomněli důležitost jasně promyšlené argumentace a jejího popisu ve výzkumné zprávě i význam uvažování o roli výzkumníka v rámci výzkumu.

Následující den se Sotiria Grek (University of Edinburgh) v rámci přednášky *“Governing by numbers” in education in Europe* (Vzdělávání v Evropě „řízené čísly“) zaměřila na otázku europeizace vzdělávání jak z historického hlediska, tak s ohledem na její současný vliv na evropskou vzdělávací politiku, přičemž uvedenou problematiku rozebírala na příkladu mezinárodních srovnávacích testů. Upozornila na nebezpečí spojená s mezinárodním srovnáváním výsledků ve vzdělávání a zdůraznila, že je třeba k takovýmto srovnáním přistupovat s nadhledem, protože výchozí podmínky mohou být v každé zemi značně odlišné. Posluchači také ocenili vyčerpávající, a přesto jasný průřez evropskou vzdělávací politikou od jejích počátků do současnosti.

Rolí kvantitativních dat v pedagogickém výzkumu se ve svém příspěvku *“The big data” view of the attainment gap: Race and social class* (Pohled „velkých dat“ na rozdíly ve výsledcích: Rasa a sociální třída) zabýval také Steve Strand (University of Oxford). Na konkrétním příkladu výzkumu vztahu etnicity a dosažených výsledků ve vzdělávání demonstroval hlavní cíle užití kvantitativního výzkumu, jeho klady a rovněž rizika s ním spojená. V návaznosti na to pak v závěru položil účastníkům přednášky otázku, jež by měli být schopni zodpovědět, jestliže užívají kvantitativní metody ve svých výzkumech. Právě ty se pak staly jedním z cenných námětů pro diskusi mnoha pracovních skupin v rámci odpoledního bloku.

Třetí série přednášek byla věnována méně konvenčnímu uvažování o podobě dat v pedagogickém výzkumu. Elizabeth Wood (University of Sheffield), Dylan Yamada-Rice (University of Sheffield), Caroline Claisse (Royal College of Arts) a Xinglyn Sun (Royal College of Arts) se v přednášce *Exploring visual methods as mode, form and means: Tangible emotions* (Zkoumání vizuálních metod jako módu, formy a prostředku: Hmatatelné emoce) věnovaly různým možnostem získávání a využití vizuálních dat, například při práci s odlišnými kulturními či věkovými skupinami. Na přednášku navazoval workshop, který přinesl účastníkům nejen vhled do možností získávání vizuálních dat a jejich interpretace, ale i jistou relaxaci a změnu komunikačního módu.

Poslední den letní školy byl věnován prakticky zaměřeným workshopům na téma *Applying for research funding* (Získávání finančních prostředků na výzkum), na němž byly představeny některé grantové programy vhodné pro mladé vědce, a *Post graduate research career planning* (Plánování kariéry po ukončení doktorského studia), kde se kariérní poradkyně z sheffieldské univerzity s doktorskými studenty zamýšlela nad možnostmi plánování pracovního uplatnění pro vědce po dosažení doktorského titulu. Účastníci si tak měli možnost uvědomit, že doktorské studium je částí procesu vědecké kariéry a přehled o grantových a projektových možnostech je pro její úspěšné pokračování zcela zásadní.

Součástí letní školy byl také bohatý společenský program zahrnující filmovou projekci, koncert dechového orchestru místní základní školy a společenský večer. Tento program jednak přinesl možnost neformálního setkávání a vytváření kontaktů mezi účastníky i mentory, jednak přiblížil účastníkům školy místní sociální a kulturní prostředí.

Česká republika byla v rámci letní školy zastoupena studenty z Masarykovy univerzity, Univerzity Karlovy v Praze a z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Svou představitelku měla také mezi mentory, a to v osobě prof. Ivy Stuchlíkové z Katedry pedagogiky a psychologie Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity.

Účast na letní škole EERSS můžeme doktorským studentům pedagogických oborů vřele doporučit. EERSS v roce 2015 byla skvěle zorganizovanou akcí, která mladým vědcům nabídla vynikající příležitost k úvahám o přístupech k datům v pedagogickém výzkumu, k debatě nejen nad vlastními výzkumnými projekty, ale také nad různými koncepcemi ve vzdělávání ve svých zemích, a v neposlední řadě k vytvoření nových kontaktů v rámci evropského výzkumného prostoru. Debaty v pracovních skupinách byly navíc skutečně podnětné a inspirativní a umožnily účastníkům hovořit nejen o vlastních výzkumných projektech, ale často také sdílet obecné problémy a zkušenosti, se kterými se studenti doktorského studia potýkají.

Pro bližší informace a pro přihlášení je třeba sledovat webové stránky EERA². Přihlášky lze podávat od 15. listopadu 2015. Na stránkách EERA lze také získat informace o dalších sezónních školách pořádaných jednotlivými zájmovými skupinami.

*Jitka Sedláčková, Michaela Šamalová
Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta*

² <http://www.eera-ecer.de/season-schools/eera-summer-school-methods-and-methodology-in-educational-research/>